

KORPISELKÄ

Korbiselgä

KORPISELKÄ

- ▶ KorpiSelän kunta sijaitsi Raja-Karjalassa, Laatokan Karjalan ja Viipurin läänin pohjoisosassa.
- ▶ KorpiSelkä rajoittui Suistamon, Soanlahden, Värtsilän, Tuupovaaran, Ilomantsin ja Suojärven pitäjiin.

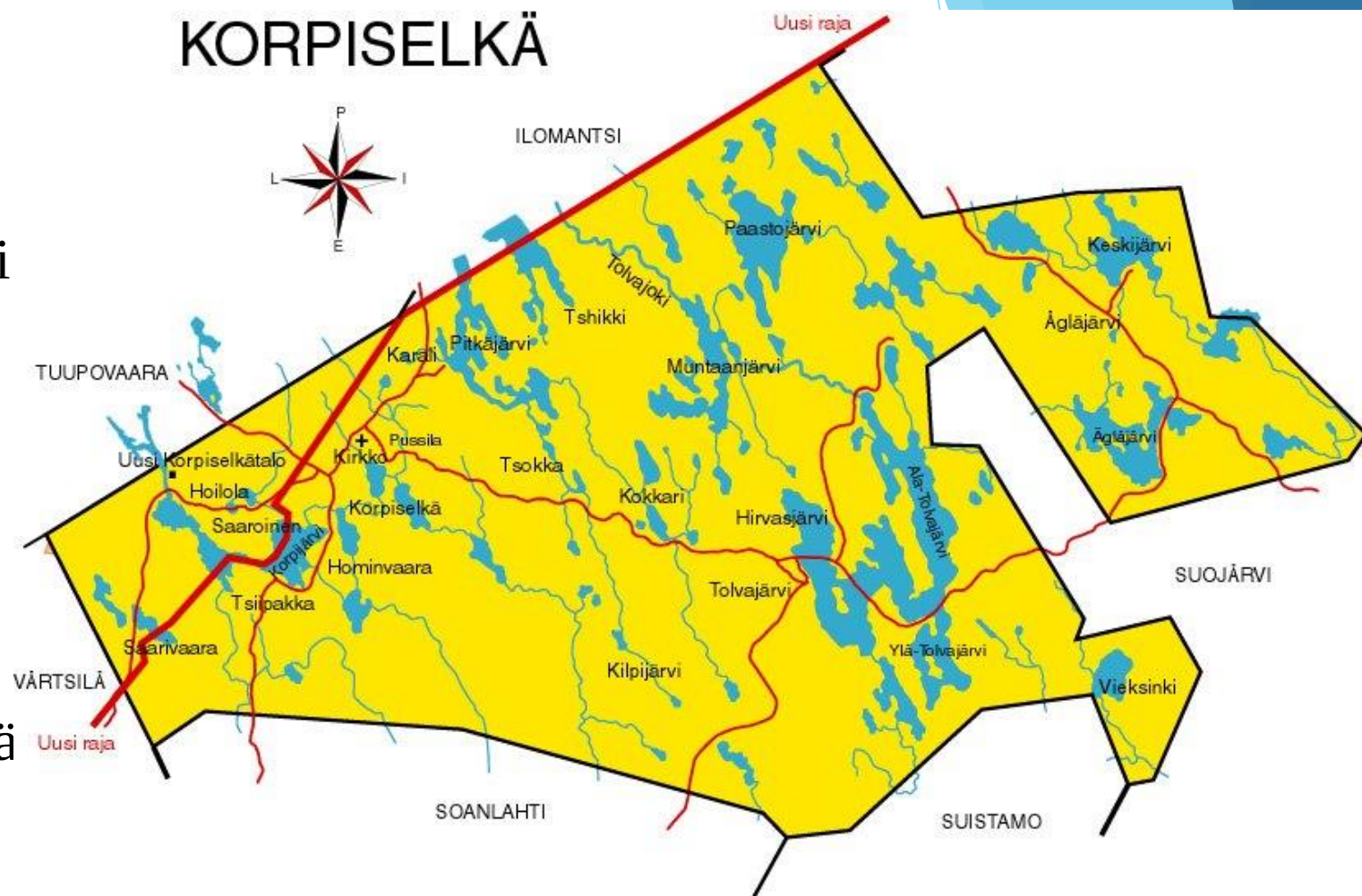
Alueella ei ole nykyään vakituista asutusta.

Korpiselän kokonaispinta-ala oli 1 476,10 km², josta maa-alan osuus oli 1 366,00 km² ja vesistön osuus 110,10 km².

Kunnan suurin leveys lännestä itään oli 70 kilometriä ja pituus etelästä pohjoiseen 40 kilometriä

Vuonna 1939 Korpiselässä oli 3 527 asukasta.

Hallinto

KorpiSelkä kuului Salmin tuomio- ja kihlakuntaan.

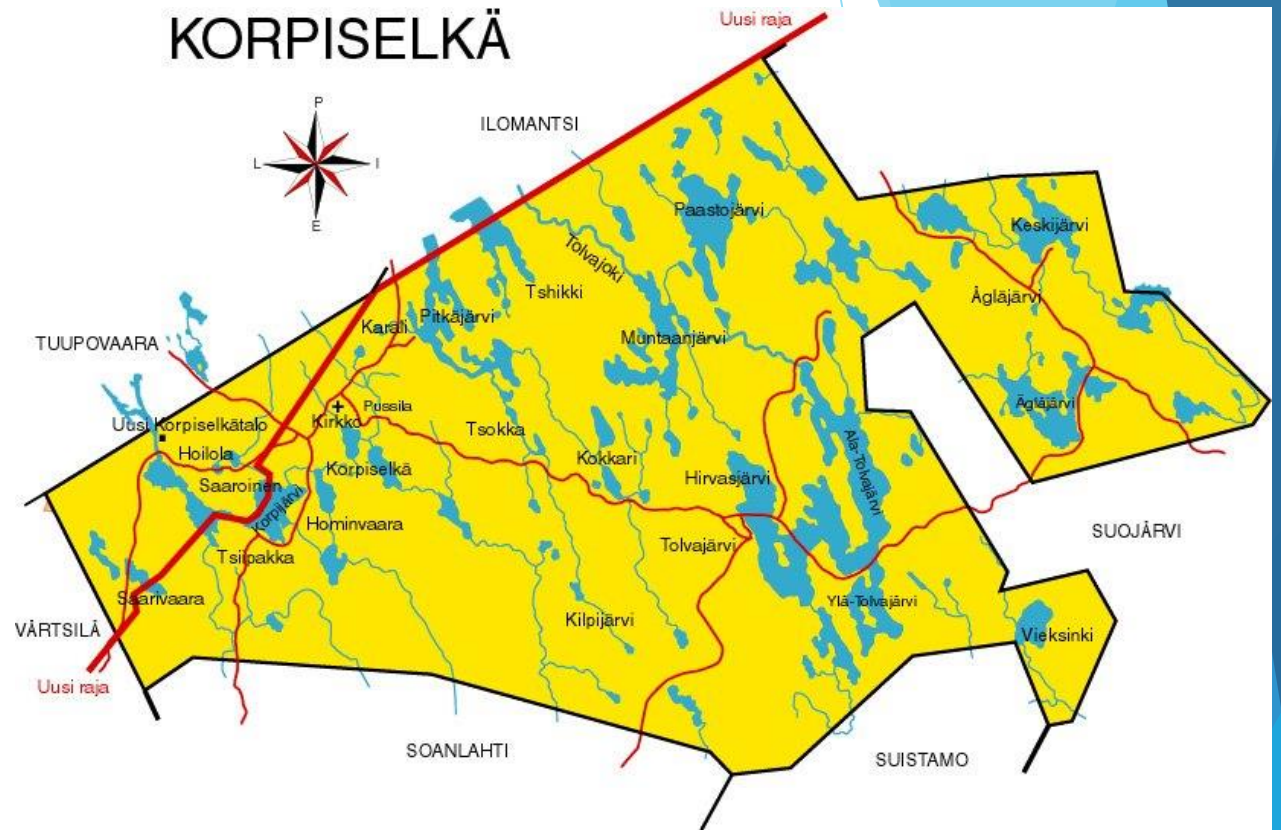
Tuomiokunnan tuomari ja kihlakunnan kruununvouti asuivat Impilahdella.

Oikeudellisessa suhteessa KorpiSelkä sekä eräät Soanlahden reunakylät kuuluivat KorpiSelän käräjäkuntaan.

Korpiselän pitäjässä oli 22 kylää:

Haukivaara, Hoilola, Hominvaara
Karali, Keskijärvi, Kilpijärvi
Kitilänselkä, Kokkari, Korpiselkä
(kirkonkylä)
Lehmivaara, Mannervaara,
Meriinaho
Ruhonvaara, Saarivaara, Saaroinen,
Tolvajärvi, Tsiipakka, Tsikki,
Tsokki,
Vieksinki, Yläjärvi ja Ägläjärvi.

Copyright Seppo Rapo 06.12.2001

Sen sijaan Kruununpuisto on yhteisnimitys Korpiselän pitäjässä valtion mailla toimineille metsänvartijatiloille ja valtion mailla olleille torpille eikä sillä tarkoiteta oikeaa kylää.

Luonto

Korpielkä oli tyypillistä harvaanasuttua ”runojen ja metsien” Karjalaa, missä järvet ja yhtämittaiset suot sekä niistä nousevat metsäiset vaarat ja harjusärkät painoivat maisemiin oman leimansa.

Pitäjän länsiosa Korpijärven ympärillä oli kumpuseutua, missä maanpinnan muodot vaihtelivat eniten.

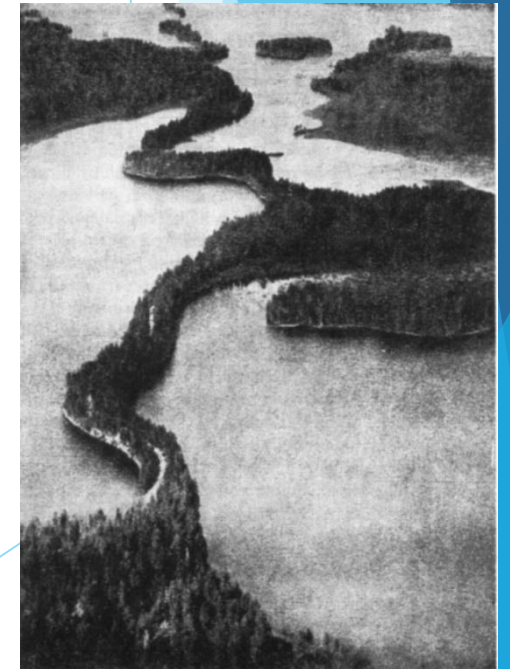

Tolvajärven maisemia (ilmavalokuva Veljekset Karhumäki Oy.).

Luterilaisen kirkon pohjoispuolella olevalta Sivosenmäeltä oli laaja ja suurenmoinen näköala yli puoleen pitäjään ja kauas Soanlahteen, Värtsilään, Tuupovaaraan ja Ilomantsiin.

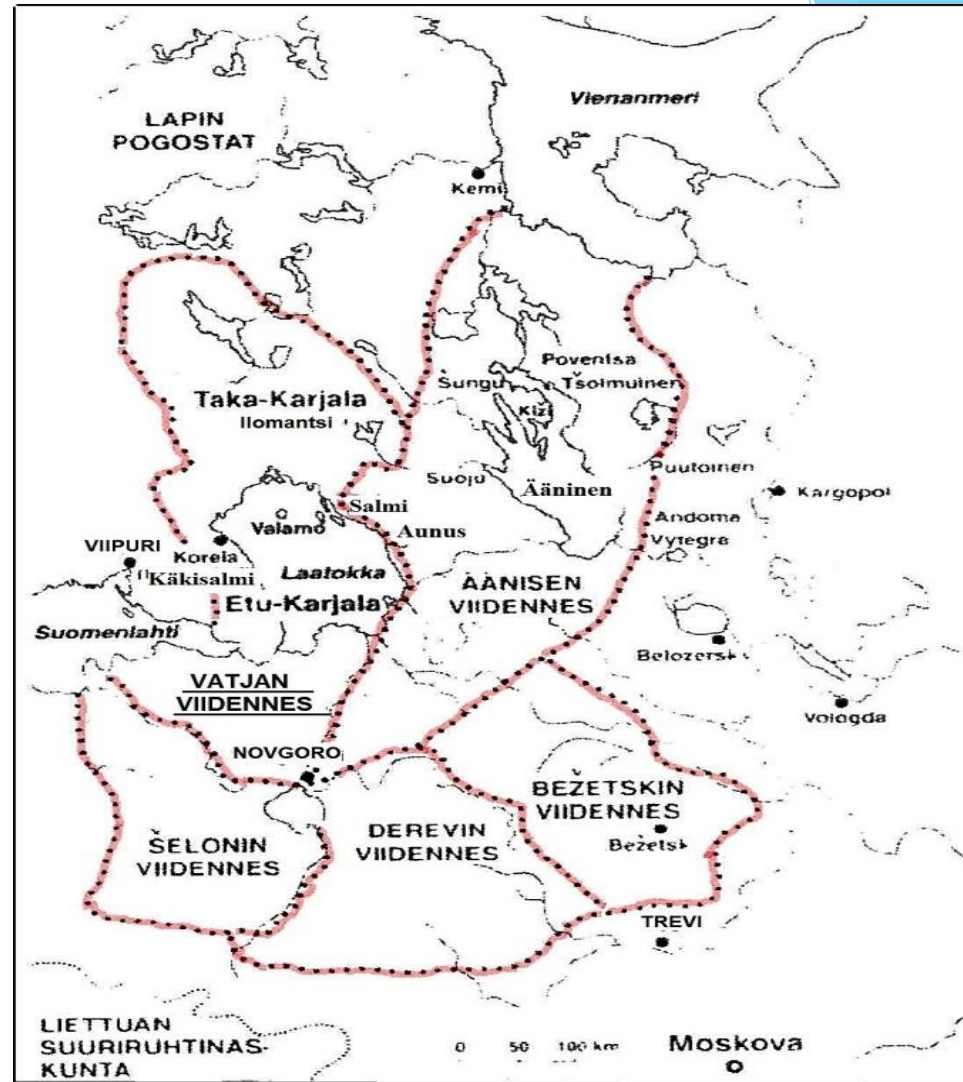
Tolvajärven harjuilta silmä tapasi mitä viehättävimpiä järvimaisemia, olihan siellä Raja-Karjalan ”Punkaharju”.

Historia

Novgorodin ja Ruotsin valtataistelut kuluttivat niin korpiselkäläisten kuin muidenkin karjalaisten elinmahdollisuuksia.

Raja ja ryöstöretket siirtyivät milloin itään, milloin länteen. Seutu autioitui useita kertoja 1400–1600-luvuilla.

Vanhin kirjatieto Korpiselän alueen asukkaista on vuonna 1500 laaditussa Venäjään liitetyn Novgorodin Vatjan viidenneksen verokirjasta.

Vatjan viidennes

Novgorodin tasavallan (1136–1478)
aikainen hallintoalue.

Novgorod liitettiin 1478 Moskovan
ruhtinaskuntaan, josta 1547 muodostui
Iivana Julman tsaariksi kruunaamisen myötä
Venäjän keisarikunta.

Vanhat hallintoalueet säilyivät 1700 luvun
alkupuolelle saakka.

Stolbovan rauhassa vuonna 1617 Käkisalmen lääni, jossa Korpiselkä sijaitsi, siirtyi Ruotsille

Uudenkaupungin rauhassa vuonna 1721 Vanha Suomi (ml. Korpiselkä) liitettiin Venäjään.

Venäjän keisarikunnan sisäisenä aluejärjestelynä vuonna 1812 Vanha Suomi (ja sen alueella sijainnut Korpiselkä) liitettiin Suomen suuriruhtinaskuntaan. Liitoksen myötä Vanhan Suomen alueesta muodostettiin Viipurin lääni.

Ruotsin vallan aika

Stolbovan rauhassa vuonna 1617 Käkisalmen lääni (ml. Korpiselkä) siirtyi Ruotsille. Uusi esivalta toteutti asukkaille vierasta järjestystä, ja Käkisalmen läänin ortodoksista väestöä alkoi muuttaa Venäjälle pakoon. Muuton syynä oli Ruotsin harjoittama luterilaistaminen mutta myös kohtuuton verotus sekä kaupan keskittäminen kaupunkkeihin.

Korpiselästä moni liittyi pakolaisjoukkoon, joka asutti Venäjällä pitkien sotien vuoksi autioituneita kyliä. Korpiselän kylistä pakeni yhteensä 340 henkilöä. Pakolaisia pakeni mm. Vienanjoelle, Aunukseen, Syvärille, Tverin-Karjalaan ja Vieljärvelle. Ainakin puolet koko Korpiselän väestöstä muutti pois.

Venäjän vallan aika

Venäjälle siirtyneessä Vanhassa Suomessa tuli 1700-luvulla voimaan lahjoitusmaajärjestelmä, kun keisari lahjoitti laajoja maa-alueita aatelisille. Minkä jälkeen lahjoitusmaiden talonpojat maksoivat veronsa kruunun sijasta lahjoitusmaan omistajalle.

Vuoden 1867 valtiopäivillä päätettiin, että Suomen valtio lunastaa lahjoitusmaat, minkä jälkeen talonpojat saivat lunastaa ne pitkäaikaisen valtionlainan avulla. Vuonna 1873 lahjoitusmaat ostettiin valtiolle Aunuksen Vuorilaitokselta, ja korpiselkäläiset talonpojat olivat kruunun lampuoteina (vuokralaisina) vuoteen 1899 asti, jolloin he saivat itsenäisen talonpojan perintökirjansa. Ägläjärven talonpojat saivat perintökirjansa vasta vuonna 1922.

Pitäjän muodostuminen

Keisarin määräyksellä Vanha Suomi (ja Korpiselkä) liitettiin autonomiseen Suomen ruhtinaskuntaan vuonna 1812.

Autonomian ajalla Korpiselästä muodostui oma pitäjänsä.

Kunnallinen hallinto perustettiin Korpiselkään vuoden 1865 kunnallisasetuksen mukaisesti.

Vasemmalla vanha kunnantalo, joka toimi kunnantalona talvisodan päättymiseen saakka 1940

Uuden kunnallislain tultua voimaan vuoden 1918 alussa siirtyi kunnissa ylin päätäntävalta kunnanvaltuustoille.

Korpišelän ensimmäisen kunnanvaltuuston puheenjohtajaksi valittiin maanviljelijä Onni Huovinen ja lautakunnan puheenjohtajaksi kauppias Feodor Huurinainen.

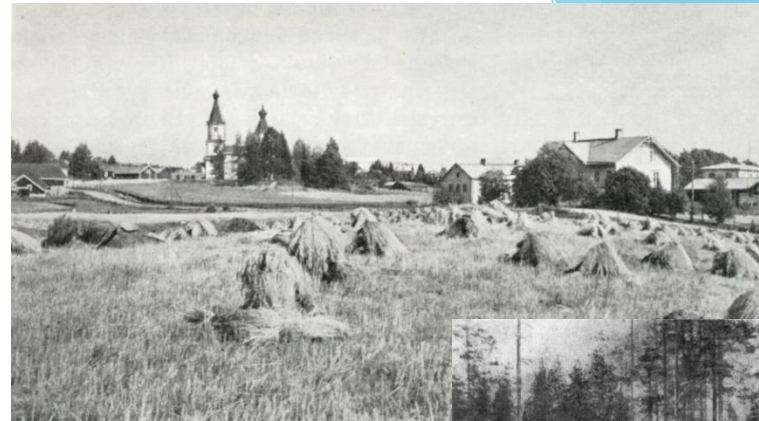
*Uusi kunnan
toimitalo, ent.
apteekkitalo.*

Jatkosodan aikainen kunnantalo

Elinkeinoelämä

Korpiselän pääelinkeino oli maa- ja metsätalous. Metsätöissä oli vuosittain parhaimmillaan 500–1 000 henkilöä, joista yli puolet oli vieraspaikkakuntalaisia.

Pinotavarain luovutusmittausta Ylä-Tolvajärvellä v. 1932.

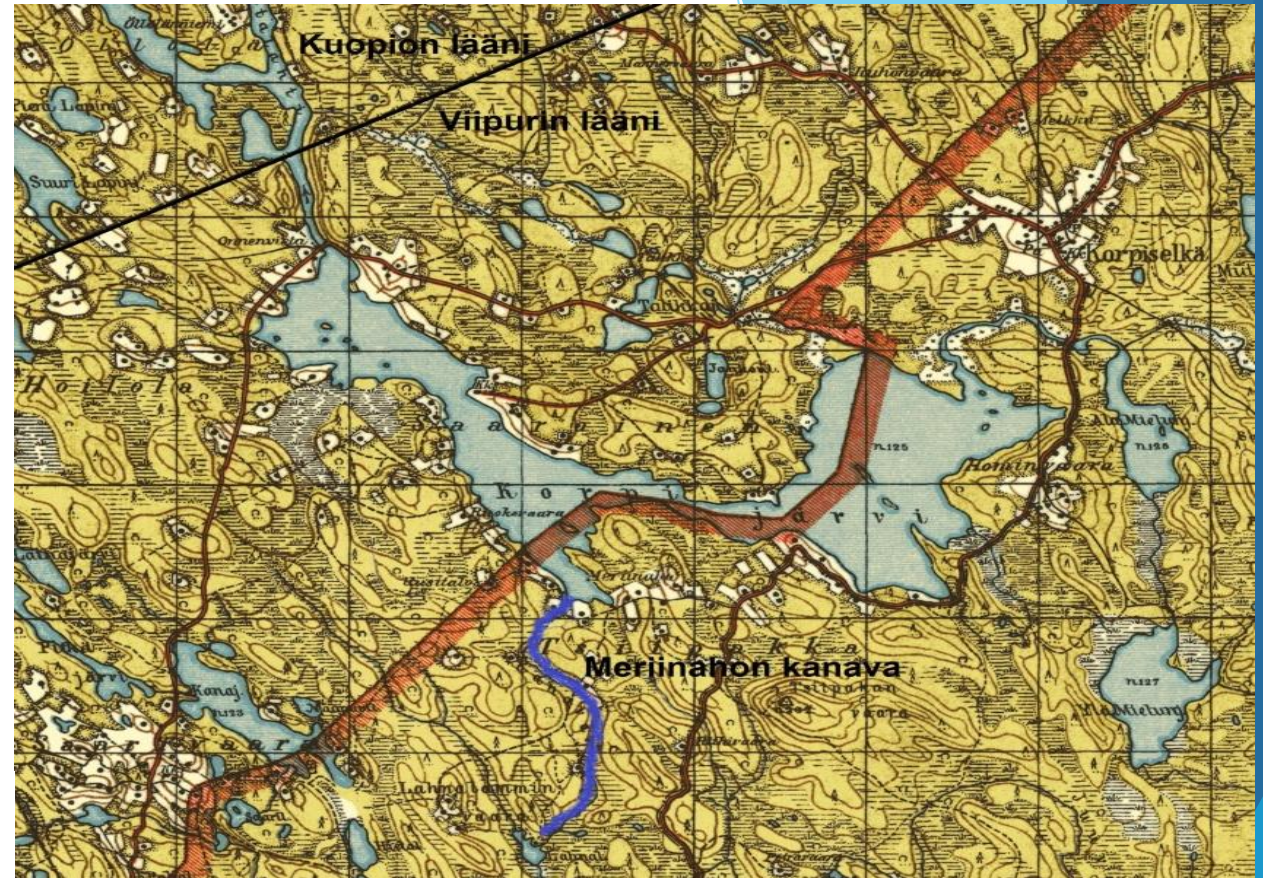
Latvavesien uiltoa Sylviemärinjoella. Kuvassa Ylä-Mieluunjärven pato.

Puuta kuljetettiin Tolvajärven vesistöstä Pielisen suuntaan ja Ägläjärveltä Suojärvelle.

Korpijärven uittoväylä oikaistiin kaivamalla Meriinahon kanava Juvajokeen, joka laskee Jänisjokeen Värtsilässä.

*Meriinahon
kanavan
suulta.*

*Pellavien
puhdistajia
Tolvajärvellä.*

*Talvinuotan
vetoa Tolvajär-
vellä.*

Teollisuuslaitoksia ei pitäjässä ollut, mutta käsityöläisiä ja eri alojen ammattilaisia oli kuitenkin lähes jokaisessa kylässä.

*Päreiden
höyläystä käsi-
höylällä.*

*Jehki
Vornanen
tervahaudalla
Tolvajärvellä.*

Maatalous pääsi kehittymään vuodesta 1922 alkaen, kun viimeisetkin talonpojat saivat perintökirjansa maan omistukseen.

<u>Maanomistussuhteet</u>		<u>Peltopinta-ala</u>	
Valtio	35 000 ha	v. 1920	810 ha
Kunta	1 500 ha	v. 1929	1069 ha
Seurakunnat	250 ha	v. 1937	1317 ha
Yksityiset	35 850 ha		
Yhteensä	136 000 ha		

Puimakone työssä kirkonkylän pellolla.

Ajan mittaan pitäjään perustettiin myös vesikäyttöisiä myllyjä ja sahoja.

Pitkäkosken mylly Korpiselässä

Suomen Mineraali Oy nosti maata 1930-luvulla Yläjärven kylässä Viitajärven rannalta Jeysei Pyyn ja Ivan Pyyn perillisten maalta.

Maa-aines kelpasi sellaisenaan kupariastioiden kiillotukseen ja uunien valkaisuaineeksi, ja sitä ajettiin autolla Suojärven asemalle kuljetettaviksi edelleen rautateitse tehtaaseen, jossa se jalostettiin sähköeristeiksi.

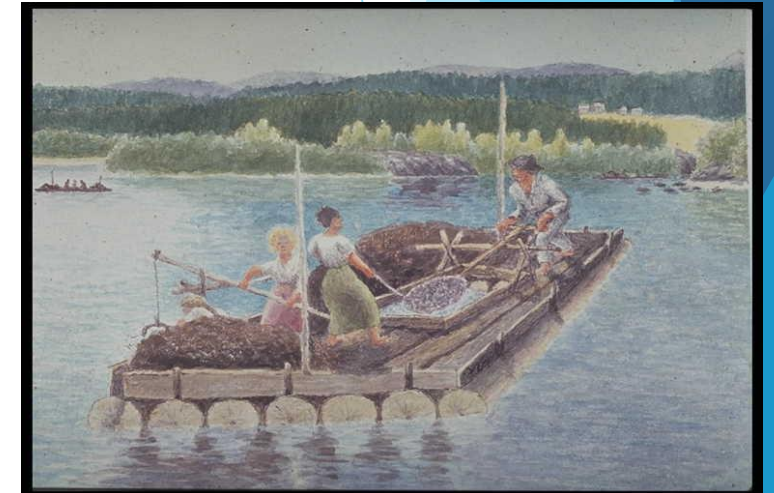
Tätä maa-ainesta todettiin olevan 10–20 hehtaarin suuruisella alueella n. 80 cm:n paksuisena kerroksena. Koska maa-aines oli myrkyllistä, alueella ei menestynyt mikään kasvi.

Värtsilän ruukin omistaja Nils Ludvig Arppe osti Ilomantsista vuonna 1851 Möhkön ruukin, josta tuli Suomen suurimpia takkiraudan valmistajia.

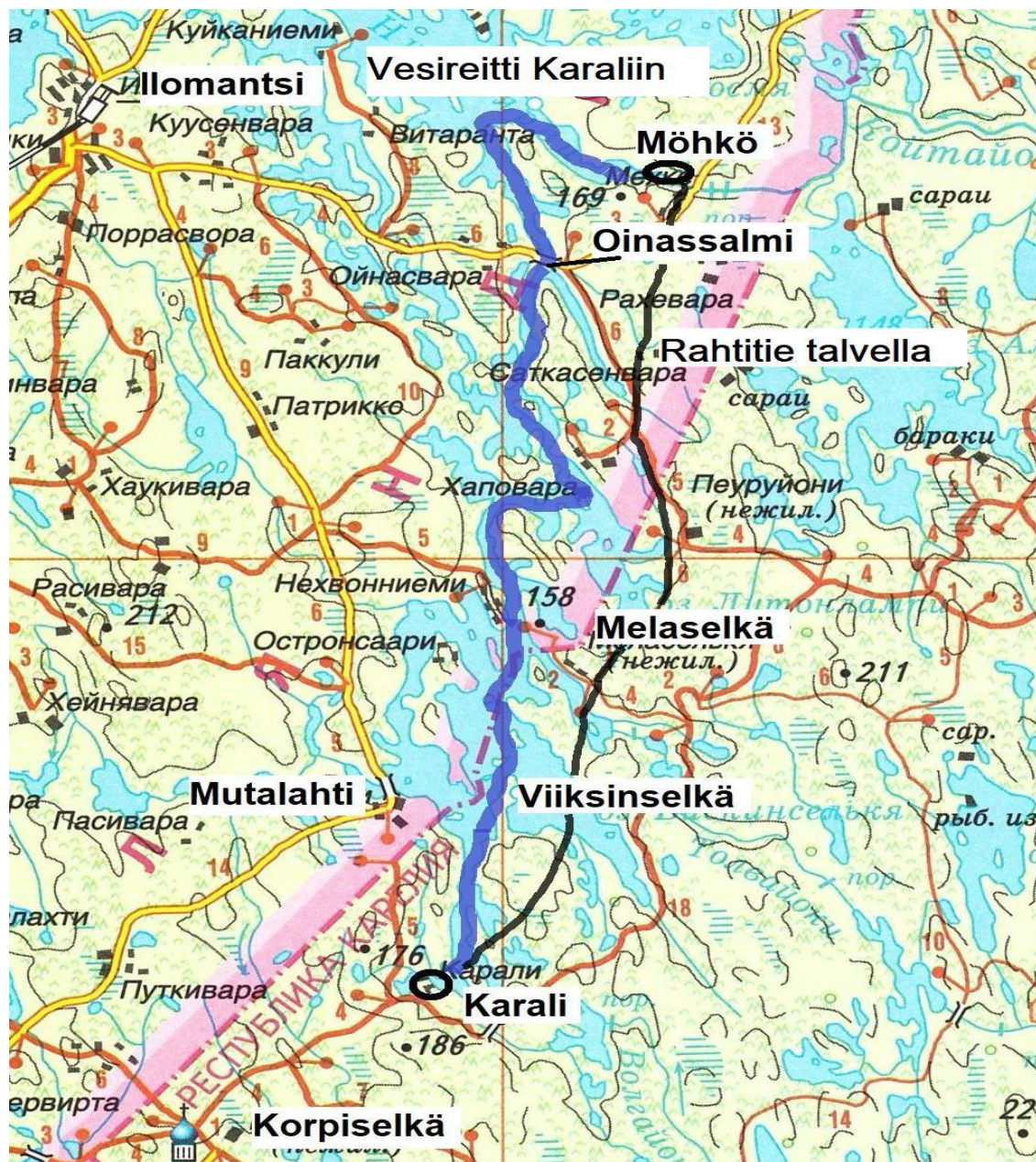
Möhkön ruukki tarjosi työpaikan sadoille työntekijöille. Malmia nostettiin mm. Viiksinselästä, Karalinjärvestä ja Korpijärvestä. Ägläjärven alueen malmi toimitettiin Suojärvelle Annantehtaan ruukille. Möhkön ruukin valmis tuote, takkirauta (sukuna) kuljetettiin jatkojalostettavaksi Värtsilään tai myyntiin Pietariin. Paluukuljetuksessa tuotiin Venäjältä viljaa ja muuta ruukin tarpeisiin. Malmin sulatuksessa tarvittavaa kalkkikiveä saatiin Jänisjärven rannalla sijainneesta Kintsinniemen dolomiittilouhoksesta. Malmin nosto ja rahtaaminen antoi työtä ja toimeentuloa vuosikymmeniksi myös korpiselkäläisille.

Kuva mohkonruukki.fi

Kuva multi.fi

Vesireitti ja taivutie Möhkö- Karali

Rahtitie talvella Karali-
Korpiselkä- Värtsilä

Uittoväylä Korpijärvi-Värtsilä

Korpielässä ei ollut rautatietä.

1800-luvun loppupuolella toimineet kunnallismiehet ymmärsivät rautatien tarpeellisuuden liikenteen ja talouselämän kehittäjänä ja kuntakokous teki esityksen rautatien rakentamisesta Ilomantsin kautta Korpielkään.

Rautatiehanke ei todennäköisesti saanut kannatusta ylemmältä taholta.

Korpielässä ei ollut sähköjä. Eräänä vuonna kirkonkylällä kokeiltiin valovirran antavaa generaattoria, jota pyöritti 12 hevosvoiman polttomoottori, mutta toiminta lopetettiin kannattamattomana.

Matkailu ja majoitus

Luonnonkauniista Tolvajärvestä tuli 1920-luvulla suosittu matkailukohde, ja sitä verrattiin lukuisten järvien ja harjumaisemien vuoksi Punkaharjuun.

Tolvajärvelle Kotijärven pohjoisrannalle kolmen järven väliselle harjanteelle rakennettiin matkailijoita ja retkeilijöitä palvellut Suomen Matkailijayhdistyksen matkailumaja eli matkailuhotelli. 40-paikkainen hotelli otettiin käyttöön kesäkuussa, ja sen avajaisia vietettiin heinäkuussa 1939. Se ehti toimia vain kuukauden.

Majatalotoimintaa harjoittivat kirkonkylässä Alfred Sund

Saarivaarassa Ivan Solehmainen

Tsiipakassa Vasili Muranen

Tsokissa Sergei Tšokkinen

Tolvajärvellä Arttemi Vornanen

Ägläjärvellä Jaakko Pyy

Taipaleen retkeilymaja

Kirkonkylällä toimi myös matkustajakoti-kahvila.

Matkustajakodin rakennutti Albin Kettunen, joka vuokrasi sen Maija ja Hannes Kettuselle.

Sergei Tsokkinen majatalo Tsokissa

Tolvajärven retkeilymaja

Taipaleen retkeilymaja

Kauppa

Korpiselässä pidettiin vuosina 1850–1880 joulukuussa suuria markkinoita. Markkinaväkeä saapui idästä ja lännestä sekä Rukajärven suunnasta.

Silloisilla markkinoilla oli suuri kaupallinen merkitys, ja sydänsalojen asukkaat saivat markkinoilta välttämättömät tarvikkeensa rahalla tai vaihtokaupalla.

Ennen kyläkauppojen perustamista ja vielä sen jälkeenkin Korpiselässä kulki laukkukauppiaita, jotka möivät pientavaraa.

Korpiselän pitäjään alettiin perustaa kyläkauppoja 1800-luvun lopulla.

Tv. ja Pv. Osuusliikkeen myymälä kirkonkylässä.

Albin Kettusen uusittu liiketalo Korpiselässä

Osuusliike Yhteishyvän myymälä kirkonkylässä.

*F. Huurinaisen
kauppa Tsiipakassa.*

Rahalaitokset ja palovakuutusyhdistys

Korpiselän Säästöpankki aloitti toimintansa vuonna 1902.

Korpijärven Osuuskassan perustivat vuonna 1920 Korpijärven rannalla sijaitsevien Hoilolan, Saaroisten, Tsiipakan, sekä eteläisimmän kylän, Saarivaaran, väestö.

Korpijärven Osuuskassa liitettiin Tuupovaaran Osuuskassaan vuonna 1945.

Korpiselässä toimi oma Korpijärven Palovakuutusyhdistys.

Korpiselän VPK (vapaapalokunta) perustettiin vuonna 1905.

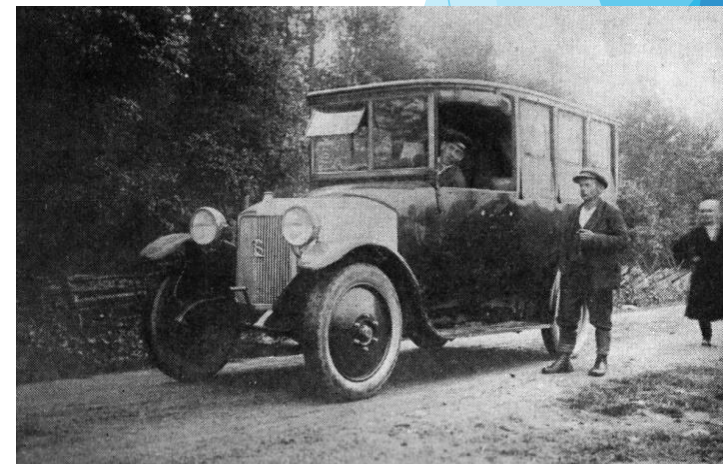
Postitoimi ja linja-autoliikenne

Postia kuljetti hevosella ajanut postinkantaja, myöhemmin postiauto. Postitoimistot sijaitsivat kirkonkylässä, Tolvajärvellä ja Ägläjärvellä, muissa kylissä toimi postipysäkit.

Postinajajat Värtsilä- Korpiselkä linjalla

Säännöllinen postiautoliikenne alkoi vuonna 1925 linjalla Värtsilä – Korpiselkä – Suojärvi. Hieman myöhemmin linja-autot aloittivat liikenteen mm. Sortavalaan ja Savonlinnaan sekä Ilomantsiin ja Joensuuhun.

Ensimmäinen postiauto Värtsilä-Korpiselkä-Suojärvi linjalla

Puhelinliikenne

Korpielän Telefoniyhdistys perustettiin vuonna 1904.

Puhelinjohto Värtsilän keskukseen vedettiin Öllölän kautta, mutta muutaman vuoden kuluttua rakennettiin suora yhteys Tsiipakan ja Havuvaaran kautta.

Puhelinliikenne hoidettiin kirkonkylän ja Ägläjärven puhelinkeskusten välityksellä. Puhelinkeskukset siirtyivät 1930-luvulla Postin ja lennätinlaitoksen hoidettaviksi.

Poliisiolot

Nälkävuosina 1866–1867 vallesmanni Gråsten piti hallintopaikkaa Korpiselän kirkonkylässä, missä asui myös nimismies Holländer noin vuosina 1870–1880. Sen jälkeen nimismiehen asuinpaikkana oli Soanlahti.

Vuonna 1915 määrättiin Korpiselkään apulaisnimismies, jossa toimessa oli ensin Järveläinen ja huhtikuusta 1916 talvisodan alkuun Aleks Pirtola.

Sairaanhoido

Kirkonkylällä lääkärin vastaanotto ja sairasmaja toimivat Shemeikan talossa, mutta myöhemmin ne siirtyivät uuden kunnalliskodin tiloihin.

Kirkonkylässä oli myös apteekki.

Ägläjärvellä toimi vuosina 1928–1939 SPR:n sairasmaja. Sairasmajassa oli useita hoitopaikkoja, mutta vaikeimmat sairastapaukset hoidettiin Sortavalassa.

Ägläjärven sairasmaja

Koulutoiminta

Kirkonkylän koulutoiminta alkoi vuonna 1887 vanhassa pappilassa, jossa ensimmäisenä opettajana toimi Stepan Toivola.

Kirkonkylän yläkansakoulu rakennettiin vuonna 1892 ja alakansakoulu vuonna 1894.

23.7.1900 pidetyssä kuntakokouksessa hyväksyttiin kansakoulupiirijako, joka jakoi kunnan kuuteen kansakoulupiiriin. Piirit olivat kirkonkylä, Ägläjärvi, Tolvajärvi, Saarivaara, Hoilola ja Kokkari. Tsiipakan koulupiiri perustettiin vuonna 1922.

Yläkansakoulu

Alakansakoulu

Hoilolan kansakoulu

Saarivaaran kansakoulu

Ägläjärven alakansakoulu

Ägläjärven yläkansakoulu

Tsiipakan kansakoulu

Tsiipakan kansakoulu jatkosodan aikana

Tolvajärven kansakoulu

Kokkari kansakoulu

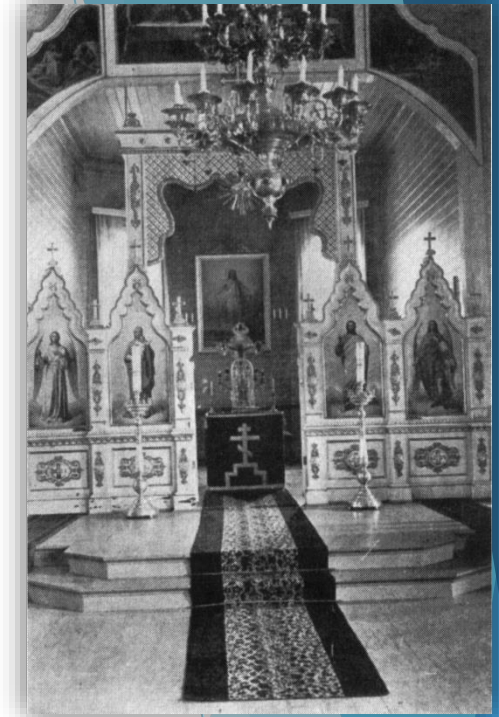
Kirkolliselämä

Korpielän ortodoksinen seurakunta kuului Karjalan hiippakunnan kolmanteen valvontapiiriin.

Seurakuntaan kuului Korpielän kylien lisäksi Soanlahden, Harsuvaaran, Havuvaaran ja Kuikan kylät. Seurakuntaan kuului vuonna 1938 noin 2 200 henkilöä.

Korpielän luterilainen rukoushuonekunta kuului Soanlahden seurakuntaan, joka kuului Viipurin hiippakunnan Sortavalan rovastikuntaan.

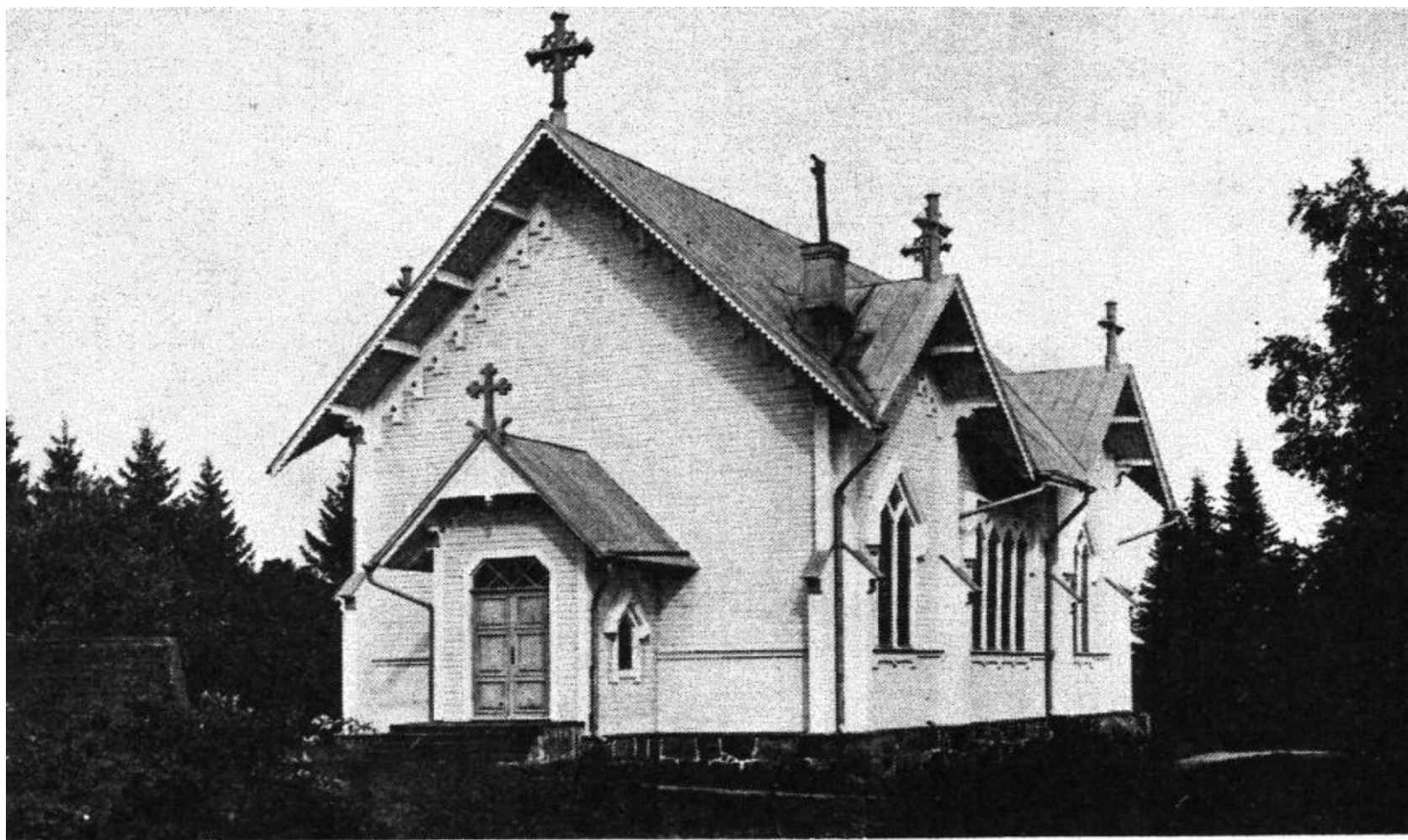
Enimmilleen luterilaisia oli noin 1 300 henkilöä.

Ortodoksinen kirkko sisältä

Luterilainen kirkko sisältä.

Korpiselän luterilainen kirkko.

Korpiselän ortodoksinen kirkko

Ortodoksisen seurakunnan perustaminen

Korpielkä kuului keskiajalla Sortavalan ortodoksiseen emäseurakuntaan ja 1500-luvun lopulta lähtien Suojärven seurakuntaan.

Korpielästä perustettiin Suojärven alainen kappeliseurakunta vuonna 1799, ja seurakunta itsenäistyi vuonna 1815.

Praasniekkaväkeä Ägläjärvellä 1920 luvulla. Taaempana oikealla Eskelisen kauppa.

Ortodoksiset kirkot ja tsasounat

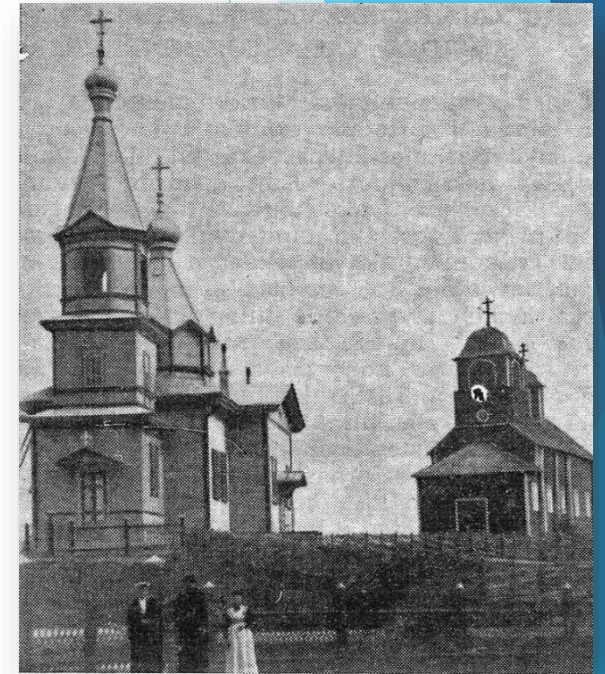
Korpielän kirkonkylässä sijaitsi aluksi tsasouna. Sen viereen valmistui 1766 ensimmäinen kirkko. Kirkon käytyä pieneksi päätettiin rakentaa uusi kirkko, jota päästiin rakentamaan nopeasti, kun kauppiaspariskunta Saveli ja Maria Koivunen lahjoittivat kirkon rakentamiseen noin puolet rakentamiskustannuksista.

Vanhan kirkon viereen kohonnut kirkko valmistui vuonna 1898, ja saman vuoden lokakuussa arkkipiispa Anton vihki sen. Kirkko pyhitettiin edeltäjänsä tavoin Pyhälle Nikolaokselle.

Vuonna 1903 vanha kirkko purettiin ja siirrettiin Ägläjärven kylään. Siellä kirkko pyhitettiin apostoleille Pietarille ja Paavalille.

*Saveli ja Maria
Koivunen.*

Korpielän ort.kirkot vierekkäin.

Rovasti Aleksanteri Kasanskin v.1899
ottama kuva (Aamun Koitto nr. 2/1960).

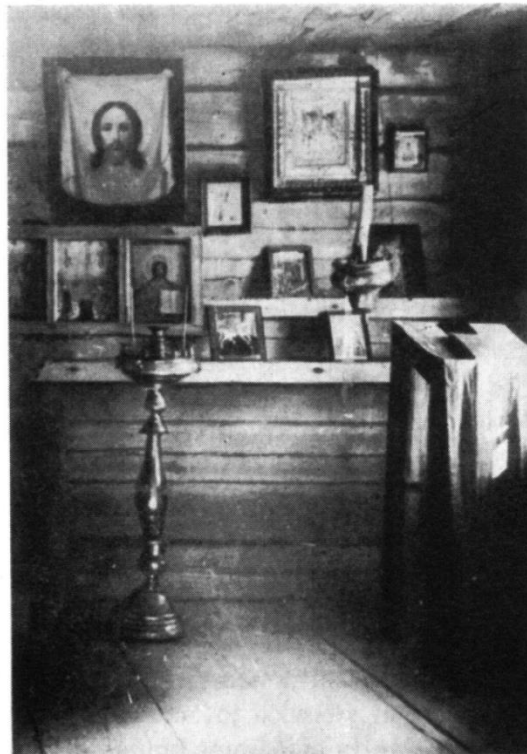
*Ägläjärven
ortodoksinen
kirkko.*

Kokkarin tsasouna

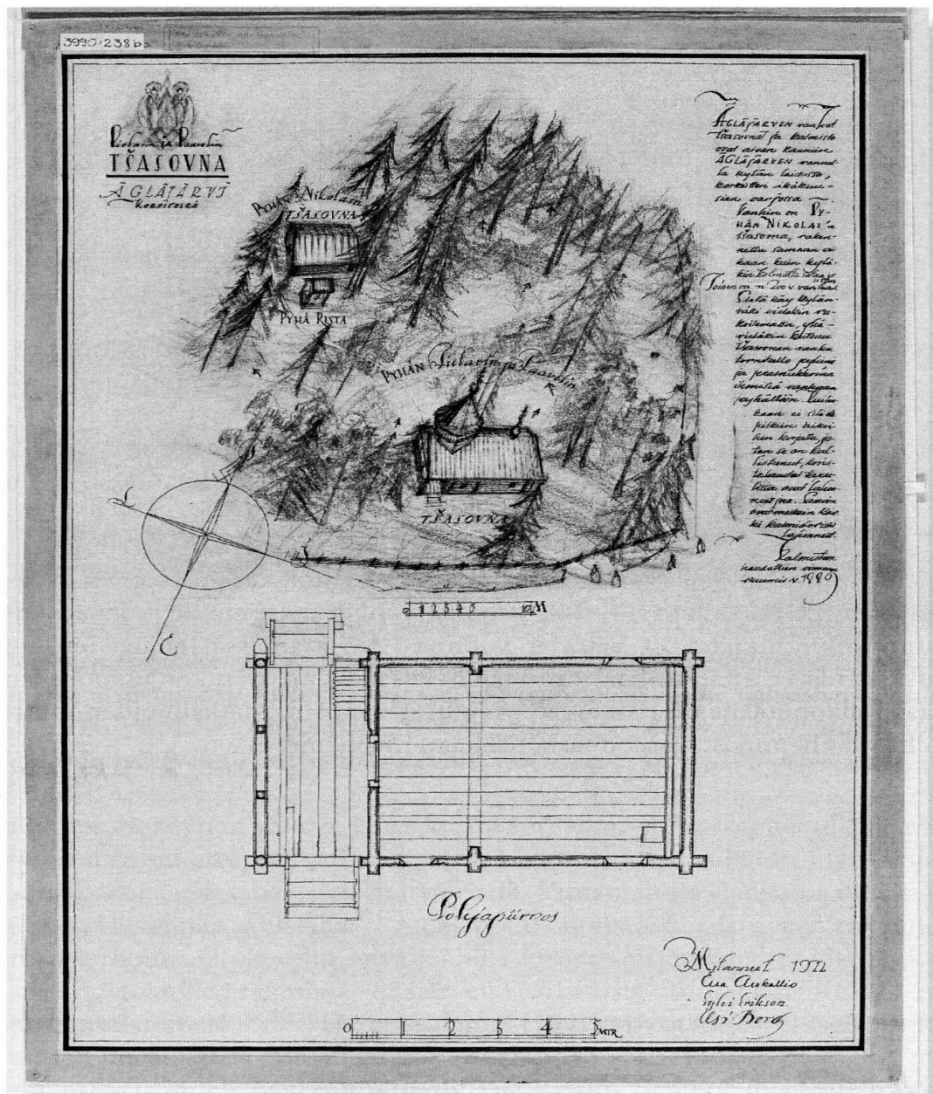
*Ägläjärven tsasouna
(Suomen Kansallismuseo).*

*Ägläjärven tsasounan sisältä
(Suomen kansallismuseo).*

Tolvajärven tsasouna

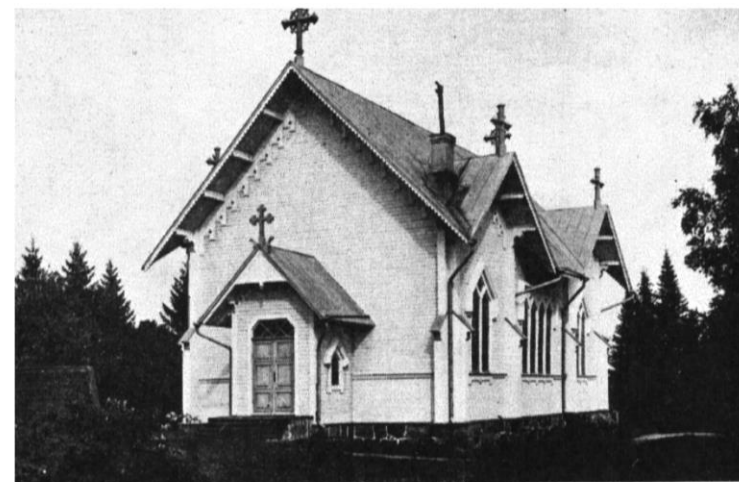
KUVA: Teknillinen Korkeakoulu teetti vuonna 1922 Ägläjärven kalmistoalueen ja nuoremman tsasounan mittapiirustukset, jotka ovat Elsa Arokallion, Elsi Borgin ja Sylvi Eriksonin piirtämiä. Piirroksessa kalmistoalueesta näkyy myös ristikatos, samoin tieto, että vanhempi tsasouna oli pyhitetty pyhälle Nikolaille (Nikolaokselle). Museovirasto.

Luterilainen rukoushuonekunta

Luterilaista väestöä alkoi muuttaa Korpiselkään vasta 1600-luvulla. Heitä varten perustettiin vuonna 1851 saarnaajan virka, jonka haltija vastasi myös Salmin, Suojärven ja Suistamon luterilaisten sielunhoidosta. Soanlahden kappeliseurakunta perustettiin vuonna 1855, jolloin siihen liitettiin myös Korpiselkä. Soanlahden saarnaajan vastuulle tuli Suojärven, Salmin, Suistamon, Korpiselän ja Soanlahden pitäjät.

Korpiselän rukoushuonekunta perustettiin vuonna 1885, jolloin Soanlahden kappeliseurakunnasta tuli itsenäinen seurakunta.

Korpiselän luterilainen kirkko rakennettiin kirkonkylälle valtion varoin vuonna 1890.

Korpiselän luterilainen kirkko.

Hautausmaat (kalmistot)

Korpišelän kirkonkylän, Kokkari–Tsokin, Tolvajärven ja Ägläjärven kalmistot olivat käytössä vuoteen 1944.

Jatkosodan jälkeen vuonna 1944 venäläiset ovat kaivaneet hautoja auki, hävittäneet hautakiviä ja särkeneet hautaristit lähes kaikilta Korpišelän kalmistoilta.

Lähes jokaiselle kalmistolle on vuoden 2000 alkupuolella pystytetty muistoristi.

Saarivaaran kalmisto

Tsiipakan kalmisto

Ruotsin kalmisto

Korpišelän vanha kalmisto

Korpišelän ortodoksinen ja luterilainen kalmisto

Tsokin vanha kalmisto

Kokkarin ja Tsokin yhteinen

Kokkarin vanha kalmisto

Kotisaaren vanha kalmisto

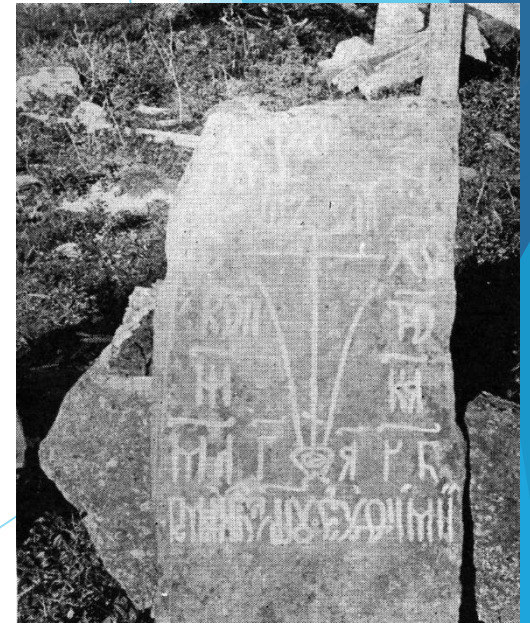
Tolvajärven kalmisto

Vieksingin kalmisto

Ägläjärven kalmisto

Ägläjärven vanha kalmisto

Yläjärven kalmisto

Kotisaaren vanha hautakivi

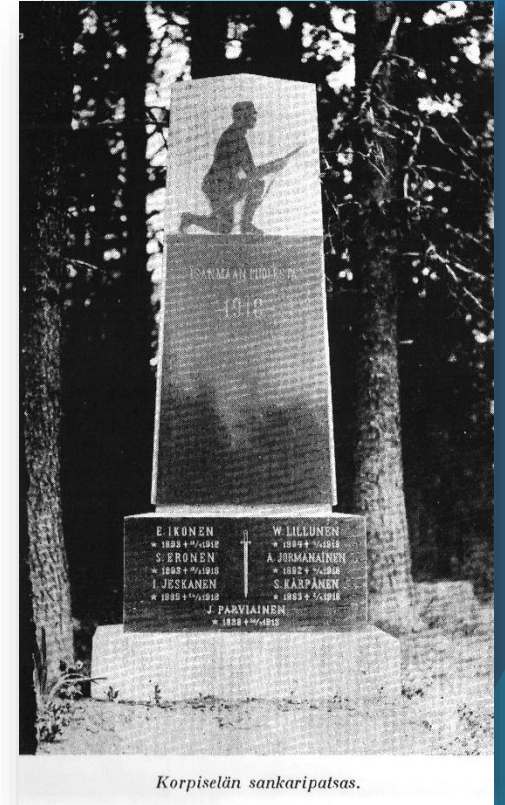
Sankarihautajaiset Korpielän kirkolla.
Nikolai Spiridonovin kuva, Lauri Sairilan kokelmista

Korpielän sankarihautausmaa sijaitsee kirkonkylässä ortodoksisen kirkon vieressä. Hautausmaa on perustettu talvisodan aikana tammikuussa 1940.

Korpielän sankarihautausmaahan on haudattu yhteensä 85 sankarivainajaa, joista yksi on siunattu kentälle jääneenä.

Entisten Korpielkäläisten pitäjäseura (nyk. Korpielän Pitäjäseura) pystytti muistokiven vuonna 1996. Siinä on 87 sankarivainajan nimet.

Vapaussodan aikainen sankaripatsas sijaitsi Korpielän luterilaisella hautausmaalla.

Seuratoiminta

Seuratoiminta Korpiselässä oli erittäin vilkasta.

Marttatoiminta alkoi vuosina 1919–1920.

Ägläjärven, Tolvajärven, Kokkarin ja Tsokin, Korpiselän ja Korpijärven sekä Hoilolan maamiesseurat antoivat oman panoksensa maatalouden hyväksi.

Korpiselän työväenyhdistys ja vapaa kansanvalistustoiminta järjestivät kyläkokouksia, kerhotoimintaa ja opintokerhoja.

Saarivaaran Nuorisoseura Sarastus perustettiin vuonna 1917, ja seura sai oman talon vuonna 1922. Toiminta jatkuu edelleen (2021) samassa talossa.

Kuva: YLE / Veli-Pekka Hämäläinen

Korpielässä toimi useita urheiluseuroja: niitä olivat Tsiipakan Sisu, Korpielän Sk:n Kiista, Ägläjärven Jehu ja Hoilolan Tarmo. Lisäksi Tolvajärven, Kokkarin ja Tsokin kylillä oli yhteistä urheilutoimintaa.

Korpielän Lotta-Svårdin paikallisosaston perustava kokous pidettiin tammikuun 31. päivänä 1921. Lotta-toiminnan kyläosastoja oli Havuvaarassa, Tolvajärvellä ja Ägläjärvellä. Toimivia jäseniä paikallisosastossa oli noin 200.

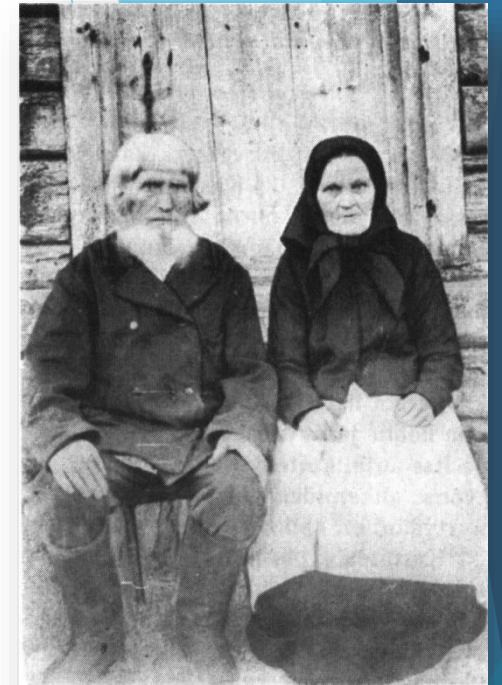
Korpielän suojeluskunta perustettiin vuosina 1917–1918 ja Ägläjärven osasto vuonna 1918. Ägläjärvi liittyi Suojärven suojeluskuntaan vuonna 1924 ja takaisin Korpielkään vuonna 1937.

Korpielkä Raja-Karjalan runopitäjänä

Korpielkä oli vanhan kansanrunouden säilymis- ja esitysseutuna maamme tunnetuimpia. Tähän vaikuttivat suurelta osin Vornasten ja Shemeikkojen suvuissa säilyneet runolaulun- ja kanteleensoiton perinteet.

Tolvajärven Vornasten suvusta ensimmäiset tiedot ovat vuodelta 1631, ja heistä polveutui Vornasten kuuluisa runolaulaja-, kanteleensoittaja- ja metsämiessuku. Tunnettuja Vornasia olivat mm. Mihail, Antero ja Ignoi, joka oli kuuluisa metsämies.

*Runolaulaja Mihail Vornanen vaimoineen
Vieksingistä.*

Kolme sukupolvea. Pedri Shemeikka ja hänen vaimonsa Maura sekä poikansa Iivana ja hänen perhettään.

Karjalan Sivistysseura pystytti vuonna 1929 Tolvajärvelle Kivisillan läheisyyteen runonlaulajapatsaan Shemeikkojen ja Vornasten runonlaulaja- ja metsästäjäseurien muistoksi.

Talvisota Korpiselässä 1939–1940

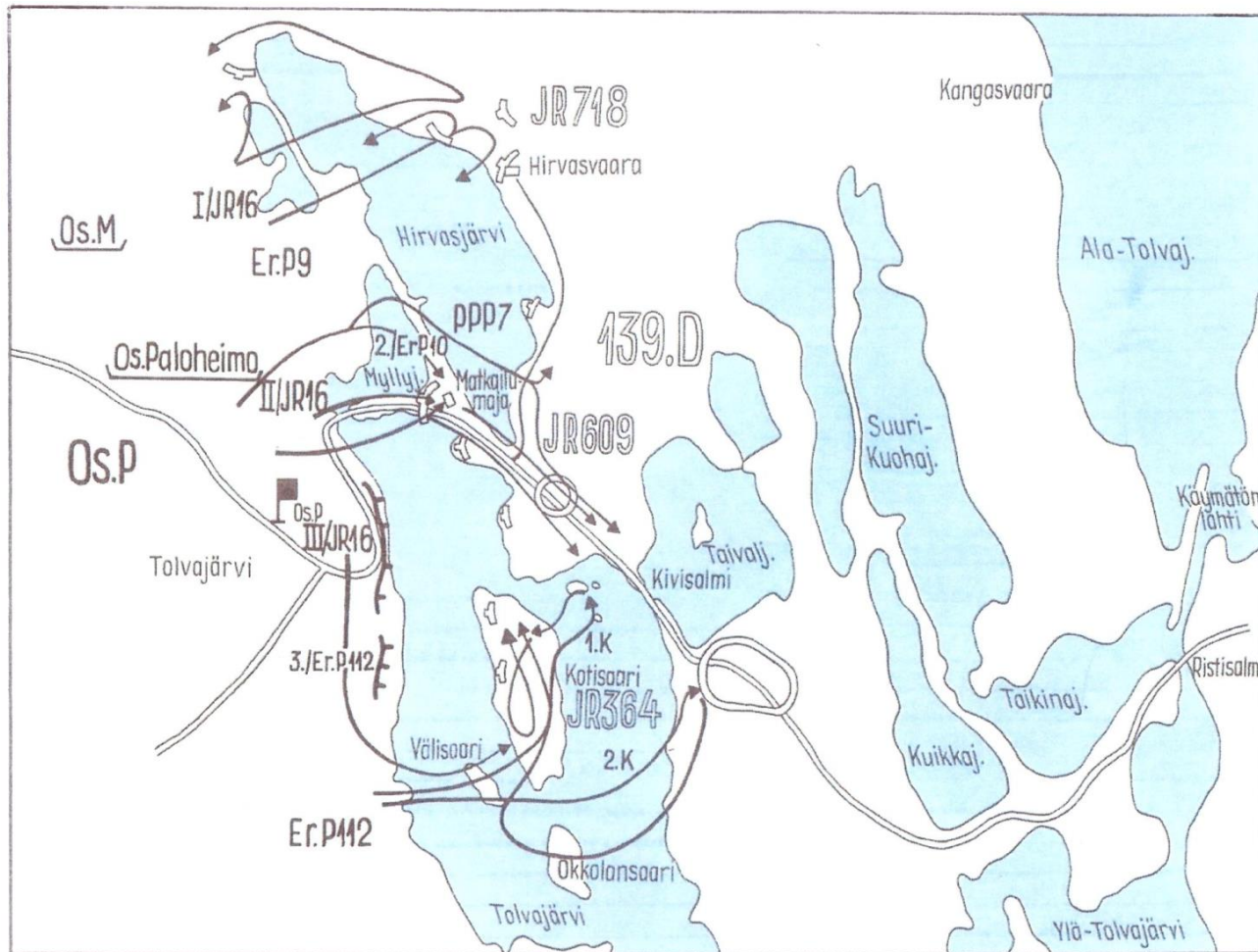
Neuvostoliitto aloitti sodan hyökkäämällä Suomeen 30.11.1939 Suomenlahdelta Jäämerelle ulottuvalla rintamalinjalla.

Puna-armeijan 139. divisioona tuli Laatokan Karjalassa 30. marraskuuta rajan yli Suojärven pitäjän keskikohdalta. Divisioonan 15 000 miestä vastassa oli vain kaksi vajaata suomalaispataljoonaa, yhteensä noin 1 000 miestä.

Vihollisen miesylivoima oli siis 15-kertainen.

Talvisodan ensimmäinen torjuntavoitto Tolvajärvellä

Suomalaiset saavuttivat 12. joulukuuta 1939 Tolvajärvellä sodan ensimmäisen torjuntavoiton ylivoimaista vihollista vastaan.

Kunnanhallinto ja asukkaiden evakuointi talvisodan aikana

Joulukuussa 1939 Ägläjärven seudun asukkaat joutuivat lähtemään evakkotaipaleelle lyhyellä varoitusajalla. Kaikki irtaimisto ja osa eläimistä jäivät sellaisenaan paikoilleen. Korpiselkäläiset evakuoitiin Hankasalmelle, Hirvensalmelle ja Pertunmaalle.

Kunnan länsiosan kylissä, kuten Saarivaarassa ja Hoilolassa, osa asukkaista sai jäädä karjoineen koteihinsa aina sodan loppuvaiheisiin saakka. Sodan päätyttyä suurin osa heistä siirrettiin korpiselkäläisten sijoituskuntaan Hankasalmelle. Myös kunnan toiminnalle välttämätön kalusto ja arkisto siirrettiin Hankasalmelle.

SA-kuva Korpiselän kirkonkylä maaliskuussa 1940

Raskaat rauhanehdot

Talvisodan päättänyt Moskovan rauha astui voimaan 13. maaliskuuta 1940. Korpiselän kunnan uusi raja jakoi niin, että 93 prosenttia koko kunnan pinta-alasta jäi Neuvostoliiton puolelle.

Suomen puolelle jäivät Ruhovaaran, Mannervaaran, Hoilolan, Saaroisten sekä Meriinahon ja Saarivaaran kylät, tai vain osa niistä.

Ulkoministeri Väinö Tanner lukemassa Moskovan rauhan ehdot suomalaisille radiossa 13. maaliskuuta 1940 kello 12

Kunnanhallinto ja asukkaiden evakuointi talvisodan jälkeen

Sisäasiainministeriön määräyksellä 10.4.1940 määrättiin Korpiselän kunnalle hoitokunta.

Toimipaikaksi määrättiin Mikkelin maalaiskunnassa sijaitseva Otavan asema ja väestö määrättiin siirrettäväksi Hirvensalmen, Mäntyharjun, Pertunmaan ja Ristiinan kuntiin.

Se osa väestöstä (noin yhdeksän ja puolisataa henkeä), joiden kodit jäivät rajan tälle puolelle, sai nyt palata kotiin.

Tynkä-Korpišelän hankalat kulkuyhteydet

Tynkä-Korpišelkä jäi aluksi lähes eristykseen muusta Suomesta, koska Korpišelän kirkonkylästä Saaroisten, Hoilolan ja Saarivaaran kylien kautta Värtsilään johtavan maantien molemmat päät jäivät luovutetulle alueelle, eikä alueelta ollut kuin Hoilolasta Tuupovaaran Öllölään johtanut polku.

Tieyhteys Hoilola – Öllölä valmistui 1948.

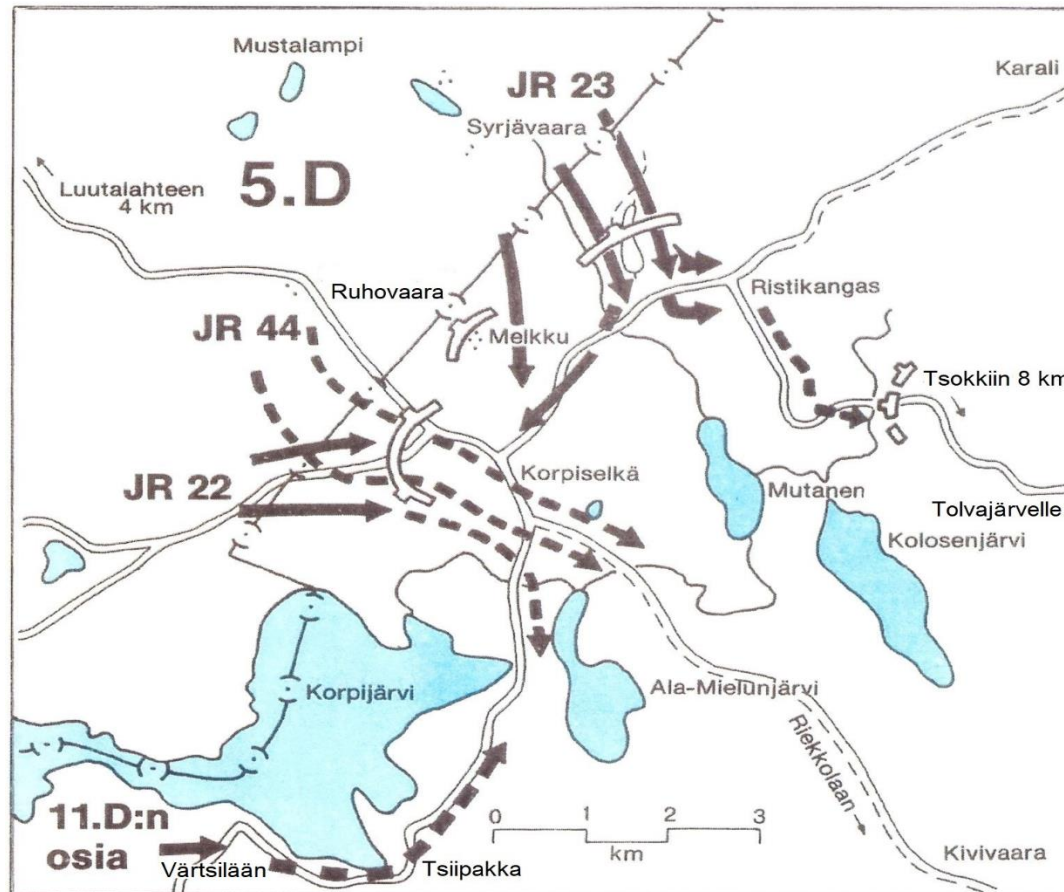
Tie Ilomantsiin Mutalahden kautta valmistui 1962.

Kuva Hoilola – Mutalahti tien valmistuttua 1962

Jatkosota Korpiselässä v. 1941–1944

Jalkaväen hyökkäys Korpiselän alueella alkoi 10.7.1941

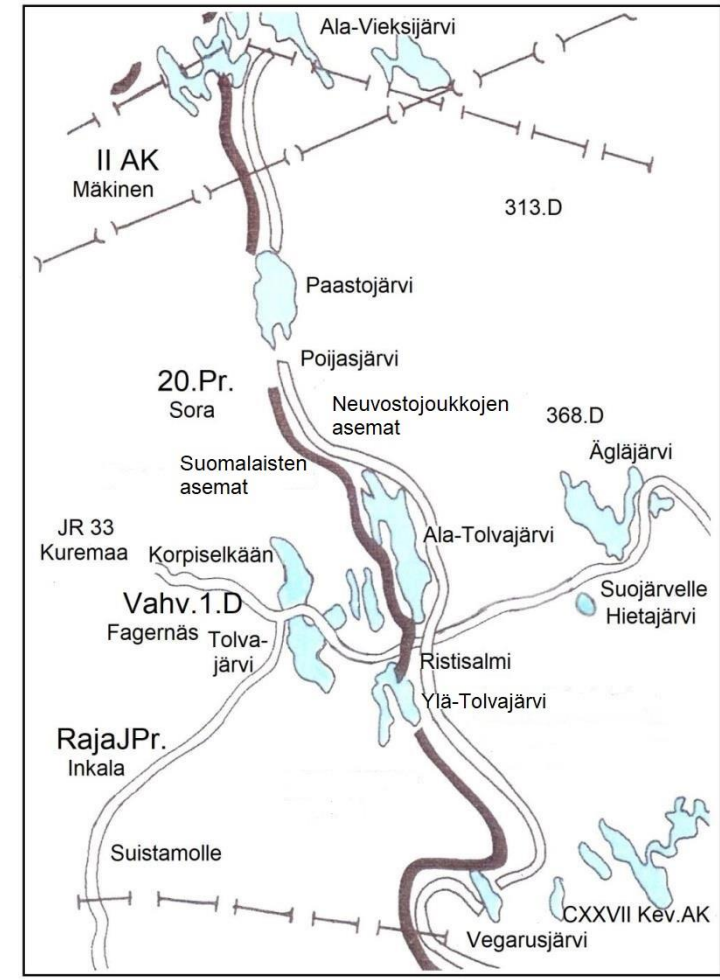
Laatokan Karjalan takaisinvaltauksessa tärkein tehtävä oli annettu Korpiselän kohdalla hyökkäävälle VI Karjalan Armeijakunnan viidennelle divisioonalle. Suojärven Aittojoki saavutettiin 6.8.1941, ja sieltä hyökkäys jatkui kohti vanhaa valtakunnanrajaa.

Taistelut Tolvajärven – Ägläjärven alueella 21.7.- 4.9.1944

Neuvostoliitto aloitti suurhyökkäyksen Suomen valtaamiseksi Karjalankannakselta 9. päivä kesäkuuta 1944.

29.7. –3.8. neuvostojoukot hyökkäsivät Tolvajärvellä rajusti suomalaisten puolustusasemia vastaan tykistön ja ilmavoimien tuella. Kaikki hyökkäykset pystyttiin torjumaan.

4.8. alkaen neuvostojoukkojen hyökkäykset Tolvajärven alueella laantuivat ja taistelut muuttuivat asemasodaksi. Aselepo astui voimaan 4.9.1944.

Suomalaisten asemat 4.9.1944

Jälleen pois kotikonnuilta

Sota jatkui ja sen seurauksena heinäkuussa 1944 korpiselkäläisten oli jälleen pakko jättää kotinsa ja työnsä tulokset.

Uusiksi sijoituspaikoiksi tulivat Vaasan läänin Raippaluodon, Oravaisten ja Vöyrin kunnat, joiden väestö oli valtaosaltaan ruotsinkielistä. Suurin osa Korpiselän evakoista asettui asumaan Vöyrin kunnan alueelle.

Hoitokunnan ensimmäinen kokous pidettiin Vöyrillä 4.8.1944.

Muistokivi Hoilolan ort. kirkon vieressä

Rauha Suomen ja Neuvostoliiton välille

Jatkosota päättyi 19. syyskuuta 1944 suomalaisten allekirjoittamaan Moskovan välirauhansopimukseen. Korpiselässä raja tuli kulkemaan samassa paikassa kuin talvisodan jälkeen vuonna 1940.

Jatkosodan päätyttyä ja tilanteen selvittyä Korpiselän Suomen puolelle jääneiden kylien asukkaat pääsivät palaamaan koteihinsa syksyllä 1944.

Korpiselkäläisten uudeksi sijoitusalueeksi määrättiin Ylä-Savossa sijaitsevat Sonkajärvi, Vieremä ja Iisalmi

Pariisin rauhansopimus solmittiin 10. helmikuuta 1947.

Korpiselkäläisiä menehtyi talvi- ja jatkosodassa yhteensä 141

Tynkä-Korpielkä osaksi Tuupovaaraa

Tuupovaaran kunnan hyväksyttyä Tynkä-Korpielän liittämisen vuoden 1946 alusta Tuupovaaraan Tynkä-Korpielässä päästiin palaamaan normaaliin kunnallishallintoon.

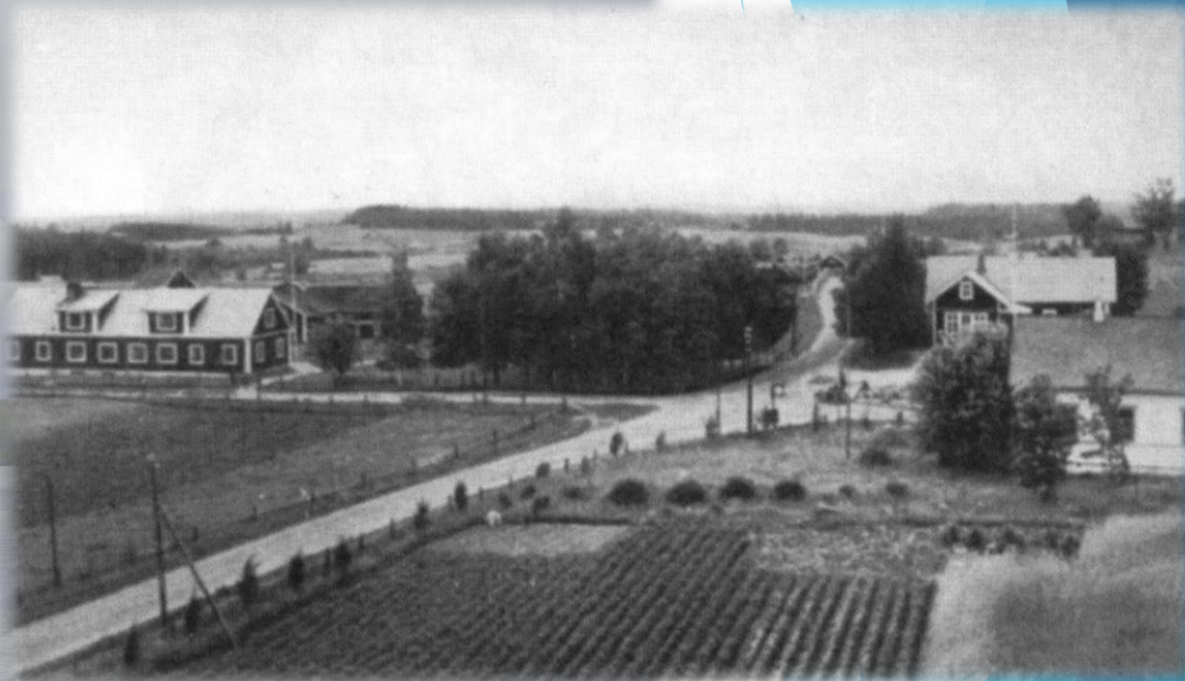
Nykyisin Korpielän Suomen puolelle jääneet kylät ovat osa Joensuun kaupunkia, johon ne liitettiin Tuupovaaran kunnan liityttyä Joensuuhun vuonna 2005.

*”Olen kasvatti rajamaan
idän tuulihin syntyä sain,
rajan kiistat ja kirot vain
sain lasna mä rintahain
ne povessain kantaa saan.*

*Olen nähnyt tuskat rajan
olen kuullut nyyhkyt ajan
kun satoa kotimajan tuli vieras
korjaamaan”.*

Rajan kasvatti: sanat Asta Kaste-Lehikoinen

<https://www.youtube.com/watch?v=zPZCcTCvvTY>

Lauluyhtye Tsizoit

Lähteet

Björn, Ismo 1991: Suur-Ilomantsin historia.

Jatkosodan historia (1) 1988: Sotatieteen laitoksen Sotahistorian toimisto.

Koivunen, Johannes – Aulis Naumanen (toim.) 1958: Korpiselkä muistelmia kirjoituksin ja kuvin. Korpiselkäläisten seura r.y..

Kuopion Isänmaallisen Seuran toimituksia III. 1891 Aarni.

Markku Mönttinen 2002: Rajan taakse jääneet kalmistot Korpiselän pitäjässä.

Korpiselkä seura ry.

Patronen, Outi 2019 (toim.): Korpiselän kyläkartat.

Patronen, Outi 2015 (toim.): Ägläjärvi – elämää Korpiselän itäosissa 1900-luvulla.

Saloheimo, Veijo 2000: Tynkä-Korpiselkä 1940–1990 – viipale Raja-Karjalaa Suomen kupeessa. Entisten korpiselkäläisten pitäjäseura, Tuupovaara.

Saloheimo, Veijo. Korpiselän pitäjän puoli vuosituhatta. Helsingissä Karjala-talolla pidetty luento.

Saloheimo, Veijo 1963 Pälkjärven historia: karjalaisen pitäjän 500-vuotiset vaiheet. Pälkjärven Pitäjäseura.

Tekniikan Historian Seura ry.: Tekniikan Waiheita 4/2019.

Vartiainen, Ulla museonjohtaja. Mineralia 4/2014.

Vuorenmaa, Anssi 1994: Kansakunnan kahdestoista hetki: Tolvajärvi 12.12.1939 – menestyksen alku. Toinen painos. Tammi.

Wikipedis.org